ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **Z. H.**, .zastoupeného JUDr. Markem Hastíkem, advokátem se sídlem Pellicova 33, Brno, proti žalovaným: **a) Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, Praha, **b) Úřad městské části Praha 4,** se sídlem Antala Staška 80b, Praha, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 20. 9. 2012, č. j. 6 A 119/2011 – 123,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalovaným **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Předmět a dosavadní průběh řízení

[1.] Žalobce (dále „stěžovatel“) se u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) žalobou domáhal ochrany před nezákonným zásahem žalovaných. Ten spatřoval v chybném zápisu příjmení jeho otce a matky v informačním systému evidence obyvatel (dále jen „ISEO“), kdy jsou otec a matka vedeni jako M. a Z. H., ačkoliv správný tvar příjmení rodičů zní H.(ová). Sám stěžovatel je v ISEO veden jako Z. H., a to od roku 2010, kdy vyhotovil čestné prohlášení o příslušnosti k německé národnostní menšině a na jeho základě bylo v ISEO příjmení stěžovatele změněno z tvaru „H.“ na aktuální tvar „H.“. Otázka příjmení rodičů se pak v ISEO promítá i do záznamu samotného stěžovatele, kdy jsou jako jeho otec a matka vedeny osoby s odlišným tvarem příjmení od tvaru příjmení stěžovatelova. O této skutečnosti se stěžovatel dozvěděl z dopisu náměstka ministra vnitra, č. j. MV-43148-2/SC-2011, doručeného stěžovatelově tehdejší zmocněnkyni dne 26. 4. 2011. Tím, že žalovaní trvali na správnosti současného záznamu, se prý dopustili porušení jeho

osobnostních práv, nezadatelného a nezcizitelného lidského práva na jméno, práva na ochranu rodinného života a práv příslušníků národnostních menšin. V důsledku odlišnosti tvarů příjmení měl dále stěžovatel mít permanentní problémy s právními úkony činěnými před orgány veřejné moci, a byl tudíž *„vězněm veřejné moci“*.

[2.] Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 20. 9. 2012, č. j. 6 A 119/2011 – 123, byla citovaná žaloba stěžovatele pro opožděnost odmítnuta. Městský soud došel k závěru, že v daném případě byla sice dodržena subjektivní lhůta pro podání žaloby, jež je zakotvena v ustanovení § 84 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) a činí dva měsíce *ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o nezákonném zásahu*. Dodržena však nebyla lhůta objektivní, rovněž zakotvená v ustanovení § 84 odst. 1 s. ř. s., která činí dva roky *od okamžiku, kdy k nezákonnému zásahu došlo*. Městský soud zde za okamžik počátku běhu subjektivní lhůty označil 26. 4. 2011, jakožto den doručení dopisu náměstka ministra vnitra, č. j. MV-43148-2/SC-2011. Za okamžik rozhodný pro počátek běhu lhůty objektivní pak městský soud považoval den provedení prvotního záznamu údajů o rodičích stěžovatele, k němuž došlo v průběhu roku 1992. Na marném uplynutí objektivní lhůty dle městského soudu nic nezmění ani skutečnost, že možnost podání žaloby na ochranu před nezákonným zásahem zakotvil až s. ř. s. s účinností od 1. 1. 2003.

[3.] Proti tomuto rozhodnutí městského soudu nyní stěžovatel brojí včasnou kasační stížností.

II. Obsah kasační stížnosti

[4.] Stěžovatel napadl výše citované usnesení městského soudu kasační stížností, v níž uplatnil důvody zakotvené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a e) s. ř. s. Za stěžejní důvod nezákonnosti rozhodnutí městského soudu považuje nesprávné určení okamžiku počátku běhu objektivní lhůty pro podání žaloby. Dle názoru stěžovatele je nutno důsledně rozlišovat mezi centrálním registrem obyvatel (dále jen „CRO“), do něhož byl prvotní záznam osobních údajů jeho rodičů roku 1992 proveden, a ISEO. Zákon dle názoru stěžovatele výslovně nestanoví převzetí údajů CRO do ISEO, údaje CRO se proto nestávají ex lege údaji ISEO. Nelze proto konstatovat, že k zásahu do osobních údajů stěžovatelových rodičů vedených v ISEO došlo v době, kdy sám ISEO ještě neexistoval. Dle názoru stěžovatele není možné okamžik zásahu určit, což mu však nelze přičítat k tíži a jeho žalobu odmítnout jako opožděnou.

[5.] Stěžovatel dále namítá, že městský soud zvýhodnil žalované Ministerstvo vnitra, když měl za prokázané jeho tvrzení o významu systémového příznaku záznamu stěžovatelových rodičů v ISEO, aniž by Ministerstvo vnitra předložilo pro toto své tvrzení důkazy. Městský soud tak porušil procesní rovnost stran.

[6.] Stěžovatel rovněž poukazuje na absurditu existence objektivní lhůty v případech obdobných případu jeho a konečně namítá, že napadeným rozhodnutím městského soudu došlo k zásahu do jeho veřejných subjektivních práv – práva na jméno, práva znát své biologické rodiče, práva na rodinný život a práv příslušníků národnostních menšin.

III. Vyjádření žalovaných

[7.] Ministerstvo vnitra ani Úřad městské části Praha 4 se ke kasační stížnosti k výzvě soudu nevyjádřili.

IV. Posouzení důvodnosti kasační stížnosti

[8.] Nejvyšší správní soud nejprve konstatuje, že ačkoliv stěžovatel výslovně uplatnil zákonné kasační důvody zakotvené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a e) s. ř. s., je s ohledem na podstatu usnesení městského soudu, napadeného kasační stížností, zřejmé, že na danou procesní situaci dopadá toliko zvláštní kasační důvod uvedený pod písm. e) cit. zákonného ustanovení, neboť městský soud odmítl podanou žalobu jako opožděnou. Předmětem přezkumu činěného zdejším soudem je proto výlučně otázka posouzení zákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu. Soud je oprávněn zkoumat, zda usnesení městského soudu a důvody, o které se opírá, jsou v souladu se zákonem; jeho úkolem není věcně přezkoumávat, zda je žaloba proti nezákonnému zásahu důvodná. Rozsah přezkumu rozhodnutí soudu v řízení o kasační stížnosti je tak vymezen povahou a obsahem přezkoumávaného rozhodnutí (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 3. 2009, sp. zn. 3 As 44/2008; všechna citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu dostupná na www.nssoud.cz).

[9.] Dále je nutno uvést (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 Aps 1/2006), že žalobou proti nezákonnému zásahu se může podle ustanovení § 82 s. ř. s. bránit každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, trvá-li takový zásah nebo jeho důsledky anebo hrozí-li jeho opakování. Soudní řád správní zavedl ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu jako institut ochrany před nezákonným jednáním správního orgánu. Jak již uvedl Nejvyšší správní soud ve věci sp. zn. 2 Afs 17/2003, definici zásahu zákon neobsahuje, zásah vymezuje velmi obecně a široce. Přesná definice ani není možná, protože pod pojem zásahu spadá velké množství faktických činností správních orgánů, ke kterým jsou různými zákony oprávněny. Jde o úkony neformální, pro které mohou a nemusí být stanovena pravidla, např. faktické pokyny (typicky v dopravě), bezprostřední zásahy (při ohrožení, při demonstraci, příkazy ke zjednání nápravy), zajišťovací úkony atd.; tedy obecně úkony, které nejsou činěny formou rozhodnutí, ale přesto jsou závazné pro osoby vůči nimž směřují, a ty jsou povinny na jejich základě něco konat, nějaké činnosti se zdržet nebo nějaké jednání strpět, a to na základě jak písemného, tak i faktického (ústního či jinak vyjádřeného) pokynu či příkazu.

[10.] V nyní projednávané věci městský soud žalobu odmítl jako opožděnou, když konstatoval, že subjektivní lhůta k jejímu podání sice dodržena byla, avšak objektivní lhůta nikoliv. Z ustanovení § 84 odst. 1 s. ř. s. totiž vyplývá, že „*žaloba musí být podána do dvou měsíců ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o nezákonném zásahu. Nejpozději lze žalobu podat do dvou let od okamžiku, kdy k němu došlo.*“ Podle odstavce 2 citovaného ustanovení „*zmeškání lhůty nelze prominout.*“

[11.] Interpretací lhůty pro podání žaloby na ochranu proti nezákonnému zásahu (§ 84 s. ř. s.) za právní úpravy účinné do 31. 12. 2011 se Nejvyšší správní soud zabýval v rozsudku ze dne 21. 12. 2004, č. j. 4 Afs 22/2003 - 96. V něm uvedl, že proti nezákonnému zásahu, ke kterému mělo dojít před nabytím účinnosti soudního řádu správního (tj. před 1. 1. 2003), bylo možné podat žalobu podle § 82 s. ř. s. pouze tehdy, pokud k 1. 1. 2003 ještě neuplynula objektivní dvouletá lhůta. Počátek běhu subjektivní dvouměsíční lhůty by bylo možné spojovat až s datem 1. 1. 2003, tj. s účinností soudního řádu správního. Opačný výklad by znamenal nepřípustnou retroaktivitu úpravy řízení o

ochraně před nezákonným zásahem pokynem nebo donucením správního orgánu, obsažené v soudním řádu správním.

[12.] V daném případě je z obsahu spisu (č. l. 92 a násl.) patrno, že údaje o rodičích stěžovatele byly do informačního systému vloženy již v roce 1992 a od té doby nebyly ve vztahu ke jménu a příjmení nijak změněny. Závěr městského soudu o opožděnosti podané žaloby je proto v souladu se zákonnou úpravou.

[13.] Pokud stěžovatel namítá, že u městského soudu brojil proti údajům obsaženým v ISEO a nikoliv v CRO a za den nezákonného zásahu je proto třeba považovat teprve den převzetí údajů o jeho rodičích z CRO do ISEO, soud konstatuje, že mezi oběma systémy existuje kontinuita a v podstatě nejde o nic jiného než o způsob technického zpracování stejných osobních údajů. Z hlediska projednávané věci má proto soud za rozhodující, že u obou zmíněných systémů byla dána identita údajů ohledně způsobu psaní příjmení rodičů stěžovatele, což znamená, že citovaná objektivní lhůta pro podání „zásahové" žaloby zjevně nebyla zachována. Ostatně, i pokud by soud přisvědčil stěžovateli v tom směru, že mezi CRO a ISEO existuje zásadní a právně relevantní odlišnost, nebyla by tato objektivní lhůta dodržena ani v tomto případě, jelikož zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), kterým došlo k zavedení ISEO, nabyl účinnosti dne 1. 7. 2000 (s výjimkou některých ustanovení, která nabyla účinnosti dne 1. 1. 2003), takže žaloba podaná k Městskému soudu v Praze dne 18. 5. 2011 nemohla být posouzena jako včasná.

[14.] Stěžovatel se rovněž mýlí, pokud srovnává úpravu obsaženou v s. ř. s. se zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu a dovozuje z ní, že pro podání ústavní stížnosti podobné omezení objektivní lhůtou dáno není. Jak totiž plyne z ustanovení § 72 zákona č. 182/1993 Sb., platí pro podání ústavní stížnosti lhůta 60 dnů od doručení rozhodnutí (odst. 3), a pokud není napadáno rozhodnutí, musí být podána „*ve lhůtě 60 dnů ode dne, kdy se stěžovatel o zásahu orgánu veřejné moci do jeho ústavně zaručených základních práv nebo svobod dozvěděl, nejpozději však do jednoho roku ode dne, kdy k takovému zásahu došlo*" (odst. 5). Je tak zřejmé, že u „zásahových" ústavních stížností platí pro jejich podání dokonce jen poloviční objektivní lhůta, než je tomu u „zásahových" žalob podle s. ř. s.

[15.] Za této situace Nejvyššímu správnímu soudu nezbývá než konstatovat, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s.), a nemohl se dále např. zabývat tím, zda stěžovatel byl k podání předmětné žaloby vůbec legitimován, když brojil proti evidovaným údajům týkajícím se jeho rodičů a nikoliv údajů vlastních (k tomu viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 9. 2007, č. j. 9 Aps 1/2007 - 68).

[16.] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel v řízení úspěch neměl a žalovaným žádné náklady s tímto řízením nad rámec běžné činnosti nevznikly; proto jim Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. února 2013

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu